

Prof. dr hab. Tomasz M. Gruszecki
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
profesor emerytowany

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr inż. Marty Iwaszkiewicz pt. „Wpływ ingerencji w okrywą włosową na zdrowie oraz funkcje układu immunologicznego nowonarodzonych zwierząt” wykonanej pod kierunkiem dr hab. Aureli Radzik-Rant, prof. SGGW i promotora pomocniczego dr hab. Katarzyny Czyż

Okres okołoporodowy jest dla zwierzęcia newralgiczny i to zarówno jeśli chodzi o przeżywalność jak i późniejszą produktyjność. Problematyka ta jest niezwykle istotna, bowiem śmiertelność stanowi wtedy poważny problem we wszystkich stadach i może , powodować bardzo niekorzystne konsekwencje nie tylko finansowe. Istniejące obecnie uwarunkowania ekonomiczne wymuszają określone sposoby postępowania z noworodkami, przy czym stosowane rozwiązania technologiczne powinny zabezpieczać warunki dobrostanu zarówno dla nowonarodzonego potomstwa jak i matek. Jest to niezwykle ważny czynnik, również ze względów społecznych. Współczesny konsument produktów zwierzęcych przywiązuje dużą uwagę do warunków utrzymania zwierząt, tym samym zagadnienia dobrostanu i funkcjonalności układu immunologicznego muszą i znajdują się w centrum uwagi współczesnych nauk zootechnicznych.

Uważam więc, że podjęcie omawianych badań jest zasadne. Literatura przedmiotu jest wprawdzie dość bogata ale problem, jak dotychczas, nie w pełni został rozwiązany i jest ciągle w centrum zainteresowań wielu ośrodków badawczych.

Wyniki uzyskane przez mgr inż. M. Iwaszkiewicz mogą stanowić istotne uzupełnienie wiedzy o charakterze poznawczym jak i aplikacyjnym. Ponadto, mogą być cennym argumentem w dyskusji społecznej nad zasadnością wprowadzania nowych rozwiązań w łańcuchu technologicznym produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego.

Problematyka badawcza zrealizowana w przedstawionej do oceny pracy mieści się w zakresie dziedziny nauk rolniczych w dyscyplinie zootechnika, w której wszczęto przewód jak również wg. aktualnie obowiązującej klasyfikacji czyli dziedzinie nauki rolnicze i dyscyplinie: zootechnika i rybactwo.

Dysertacja doktorska przedstawiona mi do oceny liczy łącznie 106 stron, w tym 23 tabele i 30 wykresów oraz 2 streszczenia w języku polskim i angielskim. Na całość

opracowania składa się łącznie osiem rozdziałów. Nie wnoszę zastrzeżeń do układu pracy, który tworzy logiczną całość i skonstruowany został w sposób umożliwiający zapoznanie się z wszystkimi jej szczegółami.

Analizując tytuł dysertacji z zakresem przeprowadzonych badań mam wątpliwości co do zasadności użycia słowa „zdrowie”. Wydaje mi się, że słowo „rozwój” byłoby bardziej trafnym sformułowaniem. Sugestię tę proponuję rozważyć przy przygotowywaniu pracy do publikacji.

Treść rozdziału „Wstęp”, który został zredagowana jasno z powołaniem się na aktualne piśmiennictwo, wprowadza czytelnika w realizowane zagadnienie badawcze. Ostatni akapit tego rozdziału traktuję jako syntetyczną formę hipotezy badawczej i uznaję formę jej przedstawienia jako właściwą. W kolejnej części dysertacji zatytułowanej „Przegląd piśmiennictwa” Autorka omawia układ odpornościowy przeżuwaczy, zwracając uwagę na poszczególne jego elementy/czynniki, poczynając od omówienia mechanizmów ich działania aż do budowy skóry i włosa. Ostatnia część tego rozdziału to omówienie zagadnień, dotyczących impedancji elektrycznej okrywy włosowej zwierząt, co w badaniach zootechnicznych jest nowością a tym samym staje się bardzo ciekawe ze względów poznawczych. Przedstawiony przegląd piśmiennictwa zredagowano na podstawie aktualnych, licznie bogatych i właściwie dobranych pozycji, co dobrze świadczy o rozeznaniu Autorki w literaturze przedmiotu.

Uważam jedynie, że w pierwszej części dysertacji obejmującej dwa wyżej omówionych rozdziały, zbyt mało miejsca poświęcono uzasadnieniu podjęcia badań. Posiadając tak duże doświadczenie praktyczne w zakresie produkcji zwierzęcej jak i doskonale rozeznanie w piśmiennictwie fachowym, o czym już wcześniej wspominałem, można było szerzej omówić zasadność podjęcia badań. Ponadto, w trakcie czytania dysertacji zwróciłem uwagę na nieprecyzyjne, z zootechnicznego punktu widzenia, używanie słowa „hodowla”. W języku codziennym, niefachowym, jest ono uznawane jako synonim słów chów i hodowla, a rozumiane jako całość produkcji zwierzęcej. Uważam, że w opracowaniach specjalistycznych pojęcia te powinny być bezwzględnie rozróżniane.

Z obowiązku recenzenta zwracam również uwagę, że nazwy ras krajowych jak i zagranicznych, w języku polskim, powinny być pisane małą literą.

Cel i zakres pracy w formie oddzielnego rozdziału sformułowano jasno, precyzyjnie określając, poprzez jaki zakres analiz i ocen osiągnięty zostanie zakładany cel badań. Nie wnoszę uwag do tej części pracy.

W kolejnym rozdziale „Materiał i metody” przedstawiono szczegóły metodyczne opracowania. Pozytywnie oceniam opisy obu doświadczeń uzupełnione tabelarycznymi charakterystykami, bowiem są one przejrzyste co pozwala czytelnikowi zapoznać się z układem doświadczeń. Nie wnoszę uwag do założeń metodycznych. Zastosowane procedury analityczne są aktualne, można więc uzyskiwane wyniki odnosić do danych współczesnego piśmiennictwa. Dobór materiału zwierzęcego w ujęciu ilościowym jak i jakościowym również nie budzi moich zastrzeżeń. Badania cieląt rasy holsztyńsko fryzyjskiej oraz jagniąt rasy olkuskiej uważam za uzasadnione. Rasa h-f jest obecnie najczęściej użytkowaną populacją w naszym kraju, natomiast owce olkuskie ze względu na wysoką plenność są właściwym obiektem badawczym w analizach funkcjonowaniem układu immunologicznego noworodków. Dobór użytego materiału badawczego zwiększa aplikacyjną wartość uzyskanych wyników. Procedury statystyczne jakim poddano wyniki również nie budzą zastrzeżeń. Uzyskane rezultaty omawianych analiz statystycznych zestawiono w przejrzystych tabelach zamieszczonych w rozdziale „Wyniki”.

Z obowiązku recenzenta zwracam jednak uwagę na pewne brakujące informacje lub nieprecyzyjne sformułowania, dostrzeżone w omawianym rozdziale:

- podrozdział 4.1 – podano że doświadczenie przeprowadzono w dwóch obiektach badawczych, a w podpisach pod fotografiami 1,3,4,6 i 7 podano nazwę jeszcze innego obiektu badawczego,
- podrozdział 4.1.1 – informacja o „...normie...”, wg. której oceniano witalność i odruchy życiowe wymaga szerszego omówienia,
- nie znalazłem informacji, czy każde z doświadczeń realizowano w jednym czy dwóch jednostkach,
- dlaczego zastosowano inne metody analizy statystycznej w przypadku masy ciała u każdego gatunku i czy u cieląt nie było rozkładu normalnego ? Jeśli tak, należało zamieścić stosowną informację.

W rozdziale „Wyniki” szczegółowo opisano dane liczbowe zawarte w tabelach i na wykresach. Czytelnik może się z nimi zapoznać, w określonych przypadkach istnieje możliwość pełniejszej analizy a tym samym, dostrzeżenia tendencji zmian w rozkładzie wartości poszczególnych cech. Po zapoznaniu się z omawianą częścią dysertacji mam jedynie uwagę techniczną, dotyczącą oznaczeń różnic statystycznie istotnych. Pod tabelami 4,5 i 7 wskazane byłoby podanie informacji, że różnice statystycznie istotne oznaczono kolorem

czerwonym. W przypadku wykresów, wyjaśnienie w odniesieniu do różnic statystycznie istotnych pomiędzy okresami nie są do końca zrozumiałe.

W kolejnym rozdziale zatytułowanym „Dyskusja” rezultaty badań własnych odnoszono do wyników badań innych Autorów. Redakcja tej części pracy wskazuje na dobre rozeznanie Autorki w piśmiennictwie światowym. Stosunkowo skromne komentarze własne, wynikają z faktu, że odnotowany niewielki wpływ czynników doświadczalnych na badane cechy, w znaczący sposób ogranicza możliwość interpretacyjne.

Rozdziały „Podsumowanie i wnioski” w swej treści są syntezą uzyskanych wyników, a właściwymi wnioskami jest treść dwóch ostatnich akapitów. Cała treść rozdziału pozwala na stwierdzenie, że założone cele badawcze zostały zrealizowane. Nie wnoszę uwag w tym zakresie. Pewien niedosyt budzić może jedynie brak odniesienia do praktyki, we wniosku dotyczącym jagniąt.

Podsumowując ocenę dysertacji doktorskiej stwierdzam, że mgr inż. Marta Iwaszkiewicz wykazała się szeroką znajomością problematyki dotyczącej przeprowadzonych badań. Autorka potrafi analizować wyniki badań własnych, umiejętnie nawiązując w dyskusji do rezultatów prezentowanych w literaturze przedmiotu. Uwagi zawarte w recenzji mają charakter dyskusji a ewentualne wyjaśnienia pozwolą na pełniejszą analizę zebranych wyników badań. Uzyskane dane analityczne, oprócz wartości poznawczej mogą być przydatne dla praktyków i to nie tylko z branży zootechnicznej.

Uważam, że oceniana praca pt.: „Wpływ ingerencji w okrywą włosową na zdrowie oraz funkcje układu immunologicznego nowonarodzonych zwierząt” spełnia wymogi stawiane dysertacjom doktorskim, określone w art. 13 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki wraz z późniejszymi zmianami (Dz. U., nr 2016, poz. 882 z późn. zm.) w związku z art.179 ust1 oraz ust.3 pkt 2b Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz.1669 z późn. zm.).

Biorąc powyższe pod uwagę, występuję do Wysokiej Rady Dyscypliny Zootechnika i Rybactwo Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, o dopuszczenie Pani mgr inż. Marty Iwaszkiewicz do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Lublin, 7.10.2022 r.

Tomasz M. Gruszecki